

Diplomová práce Jana Jirsáka *Strážci paměti: sociální konstrukce minulosti v popřevratovém Česku* se věnuje vysoce aktuálnímu tématu konstrukcí a politik historie a paměti. Práce je rozdělena na deset částí včetně úvodu, závěru a seznamu použité literatury. Celkový rozsah předkládaného textu je 77 stran. Text je čtivý a přehledně strukturovaný.

Na samém začátku svého posudku bych rád pochválil cestu za poznáním, po které se autor vydal, aby dokázal lépe poznat způsoby konstrukce soudobého obrazu doby let 1948 až 1989 v tehdejší Československu. Jan Jirsák využil příležitost, která se před ním objevila již v průběhu výzkumu a původní zájem o studium Ústavu pro studium totalitních režimů přehodnotil. "Terénem" se mu staly základní a střední školy, na kterých byl realizován projekt organizace Člověk v tísní Příběhy bezpráví. Tento projekt pomáhá vyučujícím dějepisu představit žákům a studentům období socialismu prostřednictvím filmových a výukových materiálů. V rámci projektu jsou vyučujícím distribuovány metodické příručky a organizovány semináře, kterých se mohou účastnit. Významnou součástí projektu Člověka v tísní i terénního výzkumu, který se stal podkladem pro tuto diplomovou práci, byly filmové projekce na školách s následnou besedou s hostem, který se coby pamětník stává expertem na dané období a prostřednictvím svého životního příběhu seznamuje studenty s obdobím mezi lety 1948 a 1989. V rámci svého výzkumu navštívil autor deset škol, na kterých prostřednictvím intenzivní etnografické metody zúčastněného pozorování studoval nejen vlastní projekt Příběhy bezpráví, ale zároveň vlastní konstrukce historie a paměti. Výzkumný zájem autora nekončil samotnou účastí na filmových projekcích a besedách, ale s některými z pamětníků se také osobně sešel a hovořil. V souladu s tradicí sociální antropologie byla jména většiny informantů pozměněna. Jména veřejně známých osobností, jakým je například spisovatel Jan Stránský, od kterých dostal souhlas, byla zveřejněna. Mezi další informanty patřili lidé, kteří na projektu Člověka v tísní neparticipovali, nicméně, jak autor uvádí, "tyto různé diskurzy v českém veřejném prostoru reprezentují a spoluvytvářejí" (10). Patřili mezi ně Saša Uhlová, poslankyně za KSČM a bývalá učitelka dějepisu Soňa Marková, bývalý ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů Pavel Žáček nebo současná poradkyně ministra kultury Monika Mac-Donagh Pajerová. Na základě výše uvedeného hodnotím metodologické uchopení předkládané diplomové práce jako vhodné a v mnoha ohledech nadstandardní.

Ve své analýze Jan Jirsák využívá teorie Maurice Halbwachse a Jana Assmanna. Jejich konceptualizace minulosti coby sociálního konstruktů mu umožňuje hledat odpověď na otázku: "V jakém diskurzivním prostoru se odehrává projekt Příběhů bezpráví Měsíc filmu na školách, ve kterém učitelé spolu s pamětníky konstruují obraz doby let 1948 až 1989?". Významným rozměrem předkládané diplomové práce je autorova pozice ke zkoumanému tématu. Skutečnost, že období před rokem 1989 přímo nezažil, velmi vhodně využívá k tomu, aby prostřednictvím sebereflexe odhaloval konstrukci minulosti, které byl sám vystaven.

Diplomovou práci Jana Jirsáka považuji za mimořádně zdařilou. Doporučuji ji tedy k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou výborně.

V Brně, dne 19. 1. 2015,
Tomáš Ryška